

Informácie Okresného úradu Spišská Nová Ves pre verejnosť

vyplývajúce z plnenia povinností okresného úradu podľa ust. § 14 ods. 1 písm. r) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, podľa ktorého okresný úrad informuje obyvateľstvo a verejnosť podľa ust. § 15a cit. zákona.

Informácie pre verejnosť zahŕňajú najmä

- a) informácie o zdroji ohrozenia,
- b) informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí,
- c) nebezpečné vlastnosti a označenie látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť,
- d) informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach,
- e) úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti,
- f) podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva,
- g) odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností.

1. informácie o zdrojoch ohrozenia

1.1 objekty nakladajúce s nebezpečnými látkami

Na území okresu Spišská Nová Ves sa nachádzajú viaceré prevádzky, v ktorých sa nakladá s nebezpečnými látkami. Z hľadiska ohrozenia života a zdravia k najviac rizikovým patria nasledovné objekty:

por. č.	objekt so zdrojom nebezpečnej látky, obec	druh nebezpečnej látky	polomer oblasti ohrozenia (m)
1.	Zimný štadión Spišská Nová Ves	amoniak	100
2.	Tomogas SK s.r.o., prevádzka Stáčanie a skladovanie LPG Spišské Vluchy	LPG (skvapalnený propán-bután)	337

1.2 prepravované nebezpečné látky

V okrese Spišská Nová Ves existuje ohrozenie v dôsledku úniku nebezpečných látok pri ich preprave železničnej alebo cestnej. Ide o mobilné zdroje ohrozenia.

Podstatná časť prepráv na území okresu Spišská Nová Ves sa realizuje prostredníctvom železničnej prepravy po trati č. 180 Košice – Žilina, ktorej dĺžka v územnom obvode OÚ Sp. Nová Ves je 37 km. V bezprostrednej blízkosti trate je koncentrované osídlenie s najvyššou hustotou obyvateľstva (viac ako 90 % obyvateľstva okresu Spišská Nová Ves). Nachádza sa tu 11 miest a obcí: Letanovce, Spišské Tomášovce, Smižany, Spišská Nová Ves, Markušovce, Matejovce nad Hornádom, Chrasť nad Hornádom, Vítkovce, Olcava, Spišské Vluchy a Krompachy.

Cestné prepravy nebezpečných látok cez územie obvodu Sp. Nová Ves sú na celkovom objeme prepráv nebezpečných látok zastúpené v menšej miere. Preprava

nebezpečných látok po cestných komunikáciách je menej častá v porovnaní so železničnou traťou. Medzi najčastejšie po cestách prepravované nebezpečné látky patria benzín, nafta a technické plyny.

K najčastejšie prepravovaným nebezpečným látkam na území okresu Spišská Nová Ves (podľa evidovaných došlých hlásení od odosielateľov jednotlivých prepravovaných nebezpečných látok) v období rokov 1997 - 2006 patrili tieto druhy nebezpečných látok:

por.č.	druh nebezpečnej látky	stručná charakteristika
1.	kyselina sírová	žieravá, toxická kvapalina, vo vysokej koncentrácii spôsobuje pri styku s horľavými látkami ich samovznietenie
2.	metanol	toxická kvapalina, ľahko sa vznieti, pary so vzduchom tvoria ľahko zápalnú výbušnú zmes
3.	amoniak	toxický, žieravý plyn
4.	hydroxid sodný, roztok	žieravá látka
5.	sírouhlík	ľahko vznetlivá toxická kvapalina
6.	zmes uhľovodíkov (propán-bután)	horľavé plyny, v zmesi so vzduchom tvoria výbušnú zmes

2. informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí

Informácie o možnom rozsahu mimoriadnej udalosti, t. j. o veľkosti oblasti ohrozenia, ktorú vyhodnocujú a určujú prevádzkovatelia jednotlivých objektov, v ktorých sa nakladá s nebezpečnou chemickou látkou v súlade s ust. vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení neskorších predpisov, sú uvedené v tab. v bode 1.1.

Vzhľadom k tomu, že prostredníctvom železničných a cestných komunikácií sa prepravujú rôzne druhy nebezpečných látok v rozličných množstvách, nie je možné pri preprave nebezpečných látok jednoznačne vopred vymedziť oblasť ohrozenia ako v prípade stacionárnych objektov, v ktorých sa nakladá s nebezpečnými látkami. V prípade mimoriadnej udalosti počas prepravy nebezpečnej látky sa oblasť ohrozenia určuje operatívne podľa skutočnej situácie v závislosti od druhu a množstva uniknutej nebezpečnej látky, meteorologickej situácie, doby úniku a výsledkov monitorovania.

Podľa ust. § 7 ods. 2 písm. b) vyhlášky MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení nesk. predp. platí: ak nie je známy druh nebezpečnej látky, na účely okamžitého zásahu sa za bezpečný priestor, v ktorom sa výskyt nebezpečnej látky nepredpokladá, považuje priestor vzdialený najmenej 100 m od miesta výskytu nebezpečnej látky.

2.1 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom amoniaku z objektu zimného štadióna v meste Spišská Nová Ves.

Toxické pôsobenie amoniaku spočíva v silne dráždiacich účinkoch na sliznice očí a dýchacích ciest, možné je i poškodenie pľúc. Krč (edém glottis) môže viesť k uduseniu. Pri vysokých koncentráciách môže dôjsť k poruche centrálného nervového systému. Pri miestnom pôsobení sa prejavujú silné leptavé účinky. Po styku pokožky s kvapalinou môžu vzniknúť silné omrzliny.

Pri nekontrolovanom úniku amoniaku z chladiacej technológie na zimnom štadióne okrem toxických účinkov plynu na ľudí môže dôjsť pri zapálení plynu k požiarom

a pri výbušnej koncentrácii k explózií a tým k následným škodám na životoch, zdraví a majetku.

Nekontrolovaný únik amoniaku zo zdroja na zimnom štadióne v meste Spišská Nová Ves prináša ohrozenie života, zdravia a majetku vplyvom účinkov:

- toxických
- horľavých
- výbušných.

2.2 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom LPG z objektu TOMEGAS SK, s.r.o., prevádzka Stáčanie a skladovanie LPG, Spišské Vlachy

LPG (skvapalnený propán-bután) je mimoriadne horľavý plyn, ktorý v zmesi so vzduchom môže vybuchnúť. Pri mimoriadnej udalosti spojenej s nekontrolovaným únikom LPG je možné ohrozenie následkom požiaru a výbuchu.

2.3 charakteristika možného ohrozenia zdravia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky pri preprave

Podľa druhu prepravovanej nebezpečnej látky a ďalších faktorov (množstvo, skupenstvo, koncentrácia, obal, meteosituácia, miesto havárie atď.) vrátane rýchlosti a účinnosti realizácie ochranných opatrení, môže dôjsť k ohrozeniu zdravia a života osôb, fauny a flóry.

Pôsobenie plynných látok je zvyčajne krátkodobejšie, ale ich účinky sú väčšieho rozsahu v porovnaní s látkami kvapalnými a tuhými, pri ktorých dochádza skôr k dlhotrvajúcejším následkom na povrchové a podzemné vody s rozsiahlym dopadom na životné prostredie v zasiahnutej oblasti. Ak ide o horľavé látky, prichádza do úvahy ohrozenie požiarom. V prípade výbušných látok je riziko výbuchov s deštruktívnymi účinkami a následnými požiarimi, čo môže viesť ku vzniku sekundárnych mimoriadnych udalostí. V prípade vzniku takejto havárie by mohlo dochádzať k ohrozeniu obyvateľstva, narušeniu dopravy, narušeniu výroby a celkovému narušeniu chodu života na obmedzenom priestore.

3. nebezpečné vlastnosti látok, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť

3.1 amoniak

chemický vzorec: NH_3

UN kód (medzinárodné identifikačné číslo látky): 1005

Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečnosti): 268 (2 – plyn, 6 – jedovatý, 8 – žieravý)

Amoniak je horľavý, bezfarebný, toxický plyn s charakteristickým štipľavým, k slzeniu dráždiacim a dusivým zápachom a s páľčivou, lúhovitou príchuťou. Teplota varu: $-33,4^\circ\text{C}$. Hustota pár vzťahnutá na vzduch: 0,597. Medze výbušnosti vo vzduchu: dolná 15 %, horná 28 %. Skvapalnený plyn vytekajúci z nádrže tvorí veľké množstvo studenej hmly, ktorá uniká priamo alebo sa odparuje z vyliatej kvapaliny. Hmla je ťažšia ako vzduch. Pri teplote 651°C pri vhodnej iniciácii sa môže vznietiť. Vo vodnom roztoku tvorí silne leptavú zmes. Vodný roztok má zásaditý charakter a pri kontakte s kyselinami vzniká prudká exotermická reakcia.

3.2. LPG

Zmes propánu a butánu (ľahké uhľovodíkové plyny)

UN kód (medzinárodné identifikačné číslo látky): 1965

Kemlerov kód (identifikačné číslo nebezpečnosti): 23 (2 – plyn, 3 – horľavý)

LPG je bezfarebný plyn bez zápachu. Je to mimoriadne horľavý skvapalnený plyn a môže byť zapálený teplom, iskrami, statickou elektrinou alebo plameňom (teplota samovznietenia: 460° C). LPG predstavuje riziko vytvárania výbušnej zmesi pár a vzduchu - priame nebezpečenstvo výbuchu (medze výbušnosti: 1,8 - 8,4 vol %). Pri vysokých koncentráciách je dusivý. Kontakt s LPG v kvapalnej forme môže spôsobiť omrzliny. Plyn je ťažší ako vzduch a pri úniku sa zhromažďuje v nízkych priestoroch (relatívna hustota v porovnaní so vzduchom: 2,02).

4. informácie o spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach

4.1 varovanie obyvateľstva

Varovanie obyvateľstva sa vykonáva v súlade s ust. § 3a zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov varovnými signálmi

- a) „VŠEOBECNÉ OHROZENIE“ – dvojminútovým kolísavým tónom sirén pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti,
- b) „OHROZENIE VODOU“ – šesťminútovým stálym tónom sirén pri ohrození ničivými účinkami vody.

Koniec ohrozenia alebo koniec pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti sa vyhlasuje signálom „KONIEC OHROZENIA“ – dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania.

Varovné signály a signál „KONIEC OHROZENIA“ sa následne dopĺňajú hovorenou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Preskúšanie prevádzkyschopnosti systémov varovania obyvateľstva sa vykonáva dvojminútovým stálym tónom sirén po predchádzajúcom informovaní obyvateľstva o čase skúšky prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov. Koordináciu preskúšania týchto systémov vykonáva Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

V súlade s ust. § 16 ods. 1 písm. g) zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie alebo majetok, sú povinní vykonávať hlásnu službu (varovanie obyvateľstva a vyznamenanie osôb činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození alebo o vzniku mimoriadnej udalosti) pre svojich zamestnancov, osoby prevzaté do starostlivosti a obce, ktoré bezprostredne ohrozujú.

V súlade s ust. § 16 ods. 6 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí vyrábajú a skladujú nebezpečné látky alebo manipulujú s nebezpečnými látkami a tým ohrozujú život, zdravie alebo majetok, sú povinní na vlastné náklady zabezpečiť

system monitorovania územia, varovania obyvateľstva a vyzrozumenia osôb na ohrozenom území a trvale ho udržiavať v prevádzke.

Podľa ust. § 4 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany v znení neskorších predpisov varovný signál sa ihneď po jeho skončení dopĺňa slovnou informáciou vo vysielaní rozhlasových a televíznych staníc alebo v miestnych informačných prostriedkoch obce. Slovná informácia obsahuje

- a/ deň a hodinu vzniku alebo skončenia ohrozenia,
- b/ údaje o zdroji a druhu ohrozenia,
- c/ údaje o veľkosti ohrozeného územia,
- d/ základné pokyny pre obyvateľstvo.

Podľa ust. § 5 vyhlášky MV SR č. 388/2006 Z. z. v znení nesk. predp. varovací systém sa nesmie preskúšavať

- a/ v nočných hodinách,
- b/ v dňoch pracovného pokoja,
- c/ spôsobom, pri ktorom by mohla nastať zámena so skutočným varovaním obyvateľstva.

Varovací systém sa preskúšava spravidla v druhý piatok kalendárneho mesiaca o 12.00 hod.

4.2 záchranné práce

Záchranné práce sú zadefinované v ust. § 3 ods. 6 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predp. ako činnosti na záchranu života, zdravia osôb a záchranu majetku, ako aj na ich odsun z ohrozených alebo postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti.

Podľa ust. § 1 vyhlášky MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany v znení nesk. predp. záchranné práce vykonávajú záchranné zložky integrovaného záchranného systému (hasičský a záchranný zbor, záchranná zdravotná služba, kontrolné chemické laboratórium CO a ďalšie), útvary Policajného zboru a osoby povolané na osobné úkony.

Podľa ust. § 2 vyhl. MV SR č. 523/2006 Z. z. v znení nesk. predp. sa záchranné práce riadia na základe skutočnej situácie a jej predpokladaného vývoja.

K činnostiam pri záchranných prácach patria podľa príl. 2 vyhl. MV SR č. 523/2006 Z. z. v znení nesk. predp. nasledovné:

- varovanie obyvateľstva a vyzrozumenie osôb ohrozených mimoriadnou udalosťou,
- vykonanie prieskumu a pozorovania na postihnutom území s cieľom vyhľadať postihnuté osoby a vyznačiť životu nebezpečné úseky,
- vyslobodzovanie postihnutých osôb z trosiek zničených a narušených budov, vrakov dopravných prostriedkov, z horiacich budov a pod.,
- zabezpečenie prívodu vzduchu a vody osobám v zavalených priestoroch,
- poskytnutie prvej predlekárskej pomoci a neodkladnej zdravotnej starostlivosti zraneným osobám vrátane odsunu do zdravotníckych zariadení,
- lokalizácia a likvidácia požiarov ohrozujúcich postihnuté osoby a nasadené sily a prostriedky,

- hygienická očista postihnutých osôb,
- likvidácia úniku nebezpečných látok a zabránenie ich šíreniu,
- regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov na postihnutom území,
- uzavretie postihnutého územia,
- odsun nezranených osôb z postihnutého územia,
- núdzové zásobovanie a núdzové ubytovanie osôb, ktoré sú následkom mimoriadnej udalosti bez základných životných potrieb,
- psychologická a duchovná pomoc a ďalšie.

Jednotlivé činnosti sa vykonávajú v závislosti od druhu a rozsahu mimoriadnej udalosti (živelná pohroma, havária, katastrofa, ohrozenie verejného zdravia II. stupňa, teroristický útok).

5. úlohy a opatrenia po vzniku mimoriadnej udalosti

Na zabezpečenie ochrany obyvateľstva pred následkami mimoriadnych udalostí sa plánujú a vykonávajú potrebné opatrenia.

Vo vyhláske MV SR č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok v znení nesk. predp. sú uvedené nasledovné protiradiačné, protichemické a protibiologické opatrenia:

- monitorovanie územia,
- varovanie obyvateľstva a vyrozumieanie osôb,
- evakuácia a ukrytie osôb,
- regulácia pohybu osôb a dopravných prostriedkov,
- prvá predlekárska pomoc a neodkladná zdravotná starostlivosť,
- individuálna ochrana osôb,
- hygienická očista osôb,
- dekontaminácia terénu, budov a materiálu,
- zabezpečenie ochrany zamestnancov, ktorí nemôžu skončiť pracovnú činnosť a nachádzajú sa v oblasti ohrozenia,
- likvidácia úniku nebezpečných látok a zamedzenie ich nekontrolovaného šírenia,
- profylaxia,
- zákaz a regulácia spotreby kontaminovaných potravín, vody a krmív,
- veterinárne opatrenia,
- opatrenia na zabezpečenie záchranných prác.

Na realizáciu jednotlivých opatrení sa v dokumente „Plán ochrany obyvateľstva“ určujú úlohy pre prevádzkovateľov jednotlivých objektov s nebezpečnými látkami, jednotlivé zložky integrovaného záchranného systému, útvary Policajného zboru, dotknuté obce a mestá.

5.1 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom amoniaku z chladiacej technológie objektu zimného štadióna v meste Spišská Nová Ves

Pri havárii spojenej s únikom amoniaku je nutné okamžite varovať obyvateľstvo v oblasti ohrozenia – dvojminútovým kolísavým tónom poplachových sirén, následne slovné informovať a dať pokyny pre obyvateľstvo v závislosti od skutočnej kontaminácie ovzdušia, zisťovanou monitorovaním ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť amoniaku (ukrytie v budovách a vytvorenie izolovaného priestoru resp. evakuácia – pri presune použiť ako improvizovanú ochranu dýchacích ciest textíliu namočenú

v roztoku octu, resp. vody). Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť amoniaku. Až po rozptýlení oblaku plynu je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

5.2 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom LPG z objektu TOMEGAS SK, s.r.o., prevádzka Stáčanie a skladovanie LPG Spišské Vlachy

Pri havárii spojenej s únikom LPG je nutné okamžite varovať osoby v oblasti ohrozenia – prostredníctvom autonómneho systému varovania prevádzkovateľa a dať pokyny pre následnú evakuáciu (pri presune použiť ako improvizovanú ochranu dýchacích ciest textíliu namočenú vo vode). Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť propán-butánu. Až po rozptýlení oblaku plynu je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

5.3 opatrenia pri mimoriadnej udalosti spojenej s únikom nebezpečnej látky pri preprave

Pri havárii na prepravnej trase spojenej s únikom nebezpečnej látky je nutné realizovať ochranné opatrenia bezodkladne, pričom je potrebná rýchla identifikácia prepravovanej látky (vlastnosti ako toxicita, horľavosť, výbušnosť, infekčnosť, oxidačné vlastnosti, iné možné následky). Je nutné okamžite varovať obyvateľstvo v oblasti ohrozenia – dvojminútovým kolísavým tónom poplachových sirén, následne slovne informovať a dať pokyny pre následnú evakuáciu. Po evakuácii je nutné oblasť ohrozenia uzavrieť a zabezpečiť monitorovanie ovzdušia v oblasti ohrozenia na prítomnosť nebezpečnej látky. Až po likvidácii následkov mimoriadnej udalosti v postihnutom priestore je možné obnoviť chod života v danej oblasti.

6. podrobnosti o tom, kde sa dajú získať ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva

Podľa ust. § 3 ods. 14 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení nesk. predp. plán ochrany obyvateľstva je dokument, ktorý obsahuje úlohy, opatrenia a postupy na zabezpečenie ochrany obyvateľstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti. Obsah plánu tvorí ochrany obyvateľstva je ust. v § 3c cit. zákona.

Ďalšie informácie súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva je možné získať na odbore krízového riadenia Okresného úradu Spišská Nová Ves.

Ďalej doporučujeme zoznámiť sa s „radami pre občanov“, uverejnenými na internetovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (na elektronickej adrese: <http://www.minv.sk/?OAIPV>). Prístupnou formou sa tu každý občan môže dozvedieť konkrétne postupy pri poskytovaní prvej pomoci, varovaní, evakuácii.

7. odkaz na obmedzenia vyplývajúce z ochrany dôverných informácií a utajovaných skutočností

- zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nesk. predpisov,
- zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení nesk. predp.